

Összefoglaló

Hrecska-Kovács Renáta:

A tartós munkanélküliség szerepe a munkaerőpiac dinamikájában.

Erdélyi Jogélet, 2(4), 121-132

A munkavállalás szabadságának – mint a demokratikus jogállamiság egyik építőkövének – megóvása magában foglalja azt a következményt, hogy teljes mértékben nem számolható fel a tartós munkanélküliség. Ugyanakkor megfelelően megválasztott munkaerő-piaci eszközökkel kezelhetővé válhatnak a tartósan munka nélkül maradt társadalmi réteg által okozott gazdasági és társadalmi hatások. A helyzet kezelésének számos megoldása látszik alkalmasnak és hatékonyan arra, hogy az érintetteket be- vagy visszavezesse a munka világába. A tartós munkanélküliségnek van azonban egy szűkebb és egy tágabb értelemben vett problémaköre, amelyek más-más intézkedéseket kívánnak a jogalkotótól.

Nem kizárólag a munkanélküli állapothoz kapcsolódó szabályozás megalkotása szükséges ugyanis: technikailag tartósan munkanélkülinek minősülhetnek, akik a munkaképességük és egészségügyi állapotuk tisztázása, gyakornoki képzés keresése, képzésben vagy szakmai ösztöndíjban való részvétel miatt esnek ki ideiglenesen a munka világából. A különböző statisztikai mutatók adott esetben ezért tűnhetnek ugyan rossznak, vagy felvethetik, hogy a gazdaságot rendkívül megterhelő szinten áll a tartós munkanélküliség, azonban a számok mögött elengedhetetlen látnunk azt is, hogy pontosan milyen személyi csoport tartozik abba a körbe, akiket tartós munkanélkülinek nevezünk, miután természetesen eltér egy szakmai ösztöndíjas vásárlóereje egy ténylegesen munka nélkül maradt személyétől.

Az Európai Unió Tanácsa 2016-ban alkotta meg a tartósan munkanélküli, azaz a legalább tizenkét hónapja állástalan személyek munkaerő-piaci integrációjáról szóló ajánlását, amely a 2008–2009-es pénzügyi és gazdasági válságot jelöli meg az Unió munkanélküliségi ráta történelmi mértékű növekedésének okaként. Bár tagállamonként más-más eszközök állnak rendelkezésre a mutatók optimalizálásához, a munkaerőpiac dinamikájának növelése fontos cél minden államban. Ennek érdekében a foglalkoztatás rugalmasítása (pl. a részmunkaidős, a szezonális foglalkoztatás és a munkaerő-kölcsönzés térnyerése, a munkaidővel kapcsolatos szabályozás fejlesztése, egyszerűbb felmondási rendszer kialakítása), az álláskeresői járadékok reformja, járulékfizetési ösztönzők bevezetése, illetve az elsődleges munkaviszonyon kívüli jogviszonyok korlátozása szerepel leggyakrabban a döntéshozók tervei között. Az érintett személyi csoportok feltárása mellett az egyes ágazatok közötti nagyfokú egyenlőtlenség által generált strukturális munkanélküliség vizsgálata meghatározó a megfelelő eszközök kiválasztásában.

A tartós munkanélküliségnek a munkaerőpiac dinamikájára gyakorolt hatásának megítélése kapcsán elsősorban azt a kérdést szükséges tisztázni, hogy milyen széles az érintett réteg és ez az arányszám adott országban milyen összefüggéseket generál. Általános problémát jelentenek például az ötven éven felül korosztály elhelyezkedési nehézségei, amely jelenség a nyugdíjkorhatár előtt állók reintegrálását célzó programokkal orvosolható. Az ebbe a korosztályba tartozók általában rendelkeznek olyan szakértelemmel és tapasztalatokkal, amelyeket kimondottan hatékonyan kamatoztathatnak a munkáltatók – ehhez szükséges a szenioritás megfelelő szervezeti kulturális háttérének kiépítése és ezzel párhuzamosan az érintett munkavállalói csoport felkészítése a tudás leghatékonyabb átadására.

A tartós munkanélküliség dinamikagátló hatásának mérséklésében nagy szerepet kapnak azon civil összefogások, amelyek működése a városi lakosság tagjai közötti tudásmegosztáson alapszik. A modell előnye, hogy nem csak a hatóságra számíthatnak az érintettek, hanem hozzájuk sokkal közelebb álló, a kommunikációban közvetlenebb, gyorsabb ügymenettel dolgozó képviselők segítségét is kérhetik.